

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ПЕНСІЙНА СПРАВА

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма «Соціальна робота»

Спеціальність І 10 Соціальна робота та консультування

Галузь знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Пенсійна справа
Викладач	Сабат Надія Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Контактний телефон викладача	+380969424163
Е-mail викладача	nadiya.sabat@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний / заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	очні консультації: згідно розкладу консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та методологічні основи функціонування пенсійного забезпечення в Україні та інших країнах, зокрема його видів, механізмів фінансування та правового регулювання. Окрема увага приділяється структурі пенсійної системи, особливостям державного та недержавного пенсійного страхування, інструментам нарахування та виплати пенсій.

Дисципліна допоможе студентам опанувати основи пенсійного адміністрування, розвинути аналітичні здібності для оцінки ефективності пенсійної системи та підготуватися до роботи у сфері соціального забезпечення, фінансових установах та органах пенсійного страхування.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу – сформувати у здобувачів вищої освіти системи знань про правові, організаційні та соціально-економічні засади пенсійного забезпечення в Україні, розвинути професійні компетентності, необхідні для надання консультативної, інформаційної та практичної допомоги громадянам у сфері пенсійного забезпечення.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів із базовими принципами, категоріями та поняттями системи пенсійного забезпечення;
- розкрити соціально-економічну природу пенсійного забезпечення;
- дослідити історичні етапи розвитку пенсійних систем у світі;
- проаналізувати сучасні тенденції пенсійної політики;
- сформувати практичні навички розрахунку пенсійних виплат, аналізу

нормативно-правових актів та оцінки ефективності пенсійних реформ.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-5. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК-14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК-15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні компетентності:

СК-8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами.

СК-10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК-13. Здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм.

СК-14. Здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю фахівців соціальної роботи і волонтерів, іншого персоналу.

Програмні результати навчання:

РН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

РН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 / 4
семінарські заняття	18 / 6
самостійна робота	60 / 80

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік	Нормативний /

		навчання)	вибірковий
VIII	I 10 Соціальна робота та консультування	четвертий	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни				
Тема	Кількість год.			
	лекції	заняття	сам. роб.	
Тема 1. Нормативно-правова база, що регламентує функціонування системи пенсійного забезпечення в Україні.	2	2	10/12	
Тема 2. Принципи, засади і механізми функціонування пенсійного забезпечення в Україні. Реформування пенсійної системи України.	2/2	2	10/14	
Тема 3. Види пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.	2	2/2	10/14	
Тема 4. Суб'єкти накопичувальної системи пенсійного страхування. Зберігання пенсійних активів.	2/2	2	10/14	
Тема 5. Інфраструктура системи недержавного пенсійного забезпечення.	2	2/2	10/12	
Тема 6. Пенсійні виплати та успадкування пенсійних активів. Державний нагляд і контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення.	2	2/2	10/14	
	ЗАГ.:	12/4	18/6	60/80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Згідно Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти в університеті https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf</p> <p>Вид контролю – залік. Максимальна оцінка – 100 балів, з них: 45 балів за поточне оцінювання; 45 балів – за контрольну роботу; 10 балів – за самостійну роботу.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Виконання письмових завдань, поданих до планів семінарських занять, є обов'язковим складником підготовки до заняття і оцінюються додатково. Письмові роботи повинні виконуватися самостійно й перевірятись під час практичного заняття.</p> <p>Здобувачі вищої освіти виконують контрольну роботу у</p>

	формі тестування, яке розміщене на сайті дистанційного навчання https://d-learn.pnu.edu.ua (для денної – на занятті, для заочної – за 10 днів до початку сесії).
Семінарські заняття	Семінарські та практичні заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з курсу, комунікації відповідно до сформульованих завдань, складання презентацій та творчих завдань. Попередня підготовка до розгляду питань, активна участь під час обговорення, обов'язкове виконання усіх завдань. Оцінка за такі заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	Обов'язкова присутність на заняттях. Активність упродовж семестру, відвідування або відпрацювання усіх семінарських занять упродовж двох тижнів з моменту пропуску заняття або отримання незадовільної оцінки на занятті. Оцінки за поточне тестування, відповіді на семінарських заняттях, виконання контрольної роботи та завдань на самостійне опрацювання.
Підсумковий контроль	Залік.

7. Політика навчальної дисципліни

<p>Письмові роботи: виконуються з використання цифрових технологій та з посиланнями на джерела (з урахуванням вимог до виду роботи).</p> <p>Академічна доброчесність: Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Студент повинен неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти, інших видів політики, передбачених нормативними документами, що регулюють освітній процес у ЗВО.</p> <p>Студенти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://cnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf</p> <p>Під час виконання письмових завдань слід надавати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;</p>

дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірну інформацію про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

У випадку порушення норм академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Відвідування занять: Обов'язкове. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Неформальна освіта: Згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Зараховуються результати неформальної освіти згідно з кількістю годин та тем, які повинні відображати матеріал семінарських занять. Наприклад, 2 години, які були отримані в результаті неформальної освіти, зараховуються як одне семінарське заняття з відповідної теми.

Обов'язковою умовою визнання результатів неформального навчання здобувача в рамках вибіркової складової освітньої програми є відповідність цих результатів рівню освіти, на якому реалізується освітня програма.

Рекомендовані платформи:

українська освітня платформа [Prometheus](#);

безкоштовна освітня платформа [Khan Academy](#);

українська студія онлайн-освіти [EdEra](#);

онлайн-платформа [Coursera](#).

8. Рекомендована література

Законодавчі та нормативні документи

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
2. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 № 1788-XII.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12#Text>

3. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>
4. Проект Закону про накопичувальне пенсійне забезпечення від 17.04.2023 р. № 9212.
URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41768>

Базова

5. Гірняк А. Н. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Пенсійне забезпечення». Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 53 с.
6. Пенсійне забезпечення військовослужбовців в умовах воєнного стану. Загальне пенсійне забезпечення в умовах воєнного стану / укл. : Копотун І. М., Коропатнік І. М., Микитюк М. А., Павлюк О. О., Пасіка С. П., Петков С. В. Київ : ВД «Професіонал», 2023. 692 с.
7. Шалієвська Л. І. Пенсійне забезпечення в системі економічної безпеки держави : монографія. Львів : «Растр-7», 2020. 196 с.

Додаткова

8. Войналович І. А. Сучасний стан і вектори розвитку пенсійного забезпечення в Україні. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 64. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-95>
9. Гуменюк В. Є. Адміністративно-правові засади публічного управління у сфері пенсійного забезпечення в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 214 с.
10. Діденко Л. В., Тітор В. С. Сучасний стан системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2020. № 1-2. С. 76–86.
11. Зеленко Н., Костючик Б. Пенсійне забезпечення військовослужбовців України: національний та регіональний вимір. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2 (81). https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu
12. Козак Т. М. Напрями інтеграції системи пенсійного забезпечення України до європейської та світової пенсійної системи. *Інвестиції : практика та досвід*. 2021. № 4. С. 116–121.
13. Кондрат І. Ю. та ін. Оцінювання довгострокової стійкості пенсійної системи України і перспективи її розвитку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. № 1. С. 226-239. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2022_1_25
14. Корчинський І. О., Ковалів І. З. Вдосконалення пенсійного забезпечення населення : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2015. 170 с.
15. Липко Н. М. Аналіз сучасного стану пенсійної системи України та пошук шляхів її реформування. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-44>
16. Писаревська Г. І. Пенсійне забезпечення в Україні: сучасні тенденції та напрями розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 2. С. 197–201. URL: <http://ujae.org.ua/wp->

[content/uploads/2024/06/ujae_2024_r02_a33.pdf](https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2024/06/ujae_2024_r02_a33.pdf)

17. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.2023. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/npf_4_kv-2023.pdf
18. Ткач В. О., Ленчик Я. В. Інституціональні перетворення пенсійної системи України в умовах трансформації світової економіки: монографія / Запоріж. нац. техн. ун-т. Запоріжжя: [б. в.], 2011. 183 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті
19. Пенсії: веб-сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Pensii.html>
20. Пенсійний фонд України. Інформаційна сторінка вебпорталу. URL: <https://www.pfu.gov.ua>
21. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org>

Викладач _____ Надія САБАТ, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи